

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/I. Vse pošiljatve je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIS

Glasi Udruženja Jugosl. Učiteljstva - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 40 Din, za inozem. 60 Din. Posamezna številka 1 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne notice vseh vrst je plačati po 2 Din od petih vrst. Inerdatni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Jugoslovenski kraljevič.

Ljubljana, 7. septembra.

Rodil se je kraljevič Srbov, Hrvatov in Slovencev. Oficijelno nam ga oznanja manifest Nj. Vel., ki se glasi:

»Mojemu dragemu narodu!

Njeno Vel. kraljica Marija je danes zjutraj, 6. septembra 1923, porodila živo moško dete, ki postaja po določilih člena 56. državne ustave Moj naslednik prestola kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev z vsemi pravicami, ki mu pristojajo po ustavi in zakonih države. Ko objavljamo to radostno vest dragim Srbom, Hrvatom in Slovincem ter vsem ostalim državljanom kraljevine, jim pošiljamo svoj kraljevski pozdrav!

Beograd, na kraljevskem dvoru, 6. septembra 1923.

Aleksander I. I. r

Podpisi ministrov.

Jugoslovenski narod to in onstran meja je z radostjo v srcu sprejel vest, da se je v rodovini Karadžordževićev rodil

naslednik velikega deda — Osvoboditelja jugoslovenskih narodov izpod tujega jarma.

Naj mu Rojenice ob zibeli podele plemenite lastnosti kraljevskega očeta in dušo ter stremljenja velikega deda, da bo prežet z istim duhom ljubezni do neosvojenih jugoslovenskih bratov, kakor je bil On. Usoda naj mu bo mila, da stvorj našo državo močno in edino, to je molitev tisočero in tisočero src ob Njegovem rojstvu.

S tem bo izpolnjena velika Njegova misija in uslišana želja našega najbednejšega naroda, ki mu ni dano deliti danes z nami svojih čustev, iz katerega src se pa čuje danes samo en vzklík, ki je enako iskren kakor globok — rodil se je kralj Matjaž!

Tiho si stiskajo mimoidoči roke, brez besede; v njih srcih pa vlada najpopolnejša harmonija, ker zavedajo se velikega in važnega trenutka.

Naj živi jugoslovenski kraljevič!

Dvoje lepih uspehov UJU pri uvrstitvi učiteljstva v pragmatiko.

Po dolgotrajni borbi in delovanju vodstva, v prvi vrsti predsedstva UJU, našega neumornega tov. Milutina Stankovića, potom učiteljev - poslancev, »Narodne Prosvete« in osebnih intervencij in vlog pri ministru prosvete, v zakonodajnem odboru, v skupščini in javnosti, se je iz vsega mizernega položaja posrečilo za učiteljstvo v zadnjem trenutku doseči vsaj ta uspeh, da se je ohranila učiteljstvu stalnost in ni tudi učiteljstvo z drugim uradništvom vred postavljeno za tri leta na razpoloženje.

Pravkar smo prejeli poročilo o drugem uspehu UJU, t. j. o izvedbi naše zahteve, ki smo jo stavili na kongresu UJU v Ljubljani, da naj se učiteljstvo ne uvrsti samo do druge grupe položajnih plač, temveč naj ima pravico, da pride tudi v prvo grupo položajnih plač. Uspeh je zaenkrat dosežen samo v ministru prosvete, toda kdor pozna agilnost, odločnost in vztrajnost našega predsedstva UJU ter z ozirom na upoštevanje, ki so ga naše upravičene zahteve našle v ministru prosvete, ta ne dvomi, da bodo osvojene naše zahteve tudi pri zadnji, skupni redakciji uredbe.

Podrobno poročilo iz Beograda slove: V vseh ministrih so izdelani predlogi za izvršilno uredbo k členu 11. zakona o državnih činovnikih, po katerem se imajo vse stroke državnih uradnikov razvrstiti na kategorije in grupe položajnih plač.

Ves ta posel se mora izvršiti najdalje v roku dveh mesecev od dne, ko stopi ta zakon v veljavo. Uredba o razvrstitvi ima takoj stopiti v veljavo, a narodni skupščini se predloži za uzakonjenje takoj, ko se ista sestane k rednemu zasedanju za leto 1923./24.

Na osnovi člena 11. zakona o činovnikih je vsako ministru izdelalo predlog za razvrstitev uradništva svojega resorta. Ta posel je izvršen tudi v ministru prosvete od posebne komisije, ki jo vodi pomočnik ministru prosvete gosp. dr. Sv. Stevanović.

G. dr. Stevanović je pokazal ob tej priliki polno uvaževanje napram našemu Udruženju in je želel, da se predlog o razvrstitvi učiteljstva izvrši sporazumno s predstavniki UJU. Povodoma tega je naše Udruženje 30. avgusta preko preds. Pov. UJU v Beogradu tov. Milana Popovića, predalo ministru pismen predlog, v katerem je izneslo naše načelne zahteve v pogledu tega posla, skladne z našimi željami in odločbami na III. skupščini in kongresu v Ljubljani.

9. t. m. je povodom tega sprejel pomočnik ministru prosvete g. dr. Sv. Stevanović ponovno predsednika našega Udruženja in mu ob tej priliki predložil izdelan predlog za razvrščanje učiteljstva na plače po novem zakonu.

Po tem predlogu bi se imelo izvršiti razvrščanje prosvetnih uradnikov II. kategorije v pogledu položajnih plač po na-

čelih, kakor so označena v opombi razpredelnice, ki jo prinašamo na drugem mestu.

Odnosno na osnovne plače se razvrščajo uradniki v smislu člena 47. zakona po letih službe na 10 stopenj, računajoč, da traja služba v vsaki stopnji tri leta, tako da se po dovršenem 27. letu službe doseže najvišjo stopnjo osnovne plače.

V smislu pismenega predloga UJU je predsednik našega Udruženja izjavil pomočniku ministru prosvete g. dr. Sv. Stevanoviću, da bi bilo potreba predlog izmeniti v toliko: da bi vsi sedanji stalni učitelji po dokončanem 15 letu službe z ozirom na člen 57. zakona o činovnikih,

bili uvrščeni v prvo grupo II. kategorije. Definitivno se ta zahteva še ni rešila, a pade odločitev v teku teh dni.

Predlogi vseh ministrstev bodo takoj oddani komisiji v ministru za izjednačenje zakonov, v katero pride kot zastopnik ministru prosvete gosp. dr. Svetolik Stevanović.

Mi hočemo delovati nadalje na tem vprašanju. Ob tej priliki moramo reči samo to, da je to edina prilika, da se potom te uredbe pomaga učiteljstvu v materialnem pogledu in da se izgadi razpoloženje, ki se ga je izzvalo med učiteljstvom z neupoštevanjem učiteljskih zahtev ob priliki izvršitve zakona samega. —k.

Uvrstitev učiteljstva z ozirom na osnovne in položajne plače ter stanarino po uradniškem zakonu.

II. kategorija.*

Službeno leto	Osnovna plača Din	Položajna plača Din	Stanarina Din	Skupaj Din	Opomba:
1.	3.000	1.920	1.200	6.120	učit. brez II. izp. — pisarji, knjigovodje, — začas. predmetni učit. po gimn. z 10% dod. po čl. 7. zak.;
2.	"	"	"	"	
3.	"	2.640	"	6.840	
4.	3.720	"	"	7.560	učitelji izpod 7 let službe — pisarji in knjigovodje;
5.	"	"	"	"	
6.	"	"	"	"	
7.	4.440	3.600	1.500	9.540	
8.	"	"	"	"	se zahteva 7 let službe: učitelji — pisarji min. prosvete s srednjo šolo, knjigovodje — učitelji večšin po sred. šolah s 7. leti službe;
9.	"	"	"	"	
10.	5.160	"	"	10.260	
11.	"	"	"	"	
12.	"	4.800	"	11.460	
13.	5.880	"	"	12.180	
14.	"	"	"	"	
15.	"	"	"	"	se zahteva 12 let službe: učitelji — sekretarji min. prosvete iz vrst učit. — šol. nadzorniki z 12. leti službe — učit. večšin iz srednjih šol;
16.	6.600	"	1.800	13.200	
17.	"	"	"	"	
18.	"	"	"	"	
19.	7.320	"	"	13.920	
20.	"	6.600	"	15.720	
21.	"	"	"	"	
22.	8.280	"	"	16.680	
23.	"	"	"	"	
24.	"	"	"	"	šefi min. odd. (računovodstva in statistike), referenti iz vrst učiteljstva, šef kabineta ako je iz vrst učit. — šolski nadzorniki preko 15 let službe — učitelji z izvršeno učit. šolo in z izpitom (viš. žen. šola, bogoslovje, učiteljske) s preko 20 let službe — glavni arhivar in učitelji večšin v srednjih šolah s preko 20 let službe.
25.	9.240	"	"	17.640	
26.	"	"	"	"	
27.	"	"	"	"	
28.	10.440	"	"	18.840	
29.	"	"	"	"	
30.	"	"	"	"	
31.	"	"	"	"	
32.	"	"	"	"	

Pri sameh je nekaj odbitka. Družinski očetje prejemo poleg tega še od vsakega otroka: do 6 let starosti 360 Din, do 12 let 600 Din, nad 12 let starosti 960 Din letno. Uredba o draginskih dokladah je dosedaj še neizpremenjena v veljavi.

* To so samo podatki II. kategorije ter ne tičejo čina III. kategorije, kamor spadajo učit. žen. roč. del in zabavilje otroških vrtcev.

LISTEK.

H. DRUZOVIC:

Reformne težnje glede šolskega pevskega pouka.

»Da, glava, glava, go-spoda moja! ali poleg glave tudi srce. Ne glava sama, ne srce samo; glava in srce v pravem ravnotežju, v lepem soglasju: to stoprav je človek po božji podobi in po volji božji!«

Te besede je zapisal naš Stritar morda pred pol stoletjem. Od te dobe slišim o pomenu srčne kulture najrazličnejše besede in zahteve, in vendar ostane vse lepo v starem tiru: naša šolska odgoja ima še zmiraj značilno potezo intelektualnega pouka! Uprav v sedanji dobi se naglašja preroditev naroda v smislu povzdige moralnega nivoja; priporočajo se v ta namen sredstva, ki bi imela pospeševati npr. stvarstvo kulturo najširjih mas.

Premalo pa se pri tem uvažuje velik pomen odgoje na podlagi umetnosti oziroma odgojo k umetnosti. Faktum je, da estetska odgoja v veliki meri podpira npr. stvarstvo odgojo. Kogar n. pr. razveseljujejo umetniški umotvori in kdor zna gledati prirodne lepote s paznim očesom, ta se bode gotovo tudi v svojem delovanju in hotenju ravnal po načelih, ki niso v nasprotju z njegovimi nazori o prirodi in o lepoti. Z drugimi besedami: on bo dober in plemenit človek. Umetnostni predmeti, in to so ravno tako predmeti upodablajoče kakor tudi muzičke umetnosti, vsebujejo torej predvsem odgojevalne momente; ker imajo svoj izvor v človeškem čustvenem življenju, uplivaajo tudi v večji meri na čustveno razpoloženje. Kakor je učitelj, tako je ustvarjajoč umetnik odgojitelj naroda. Osobito v sedanji materialistični dobi bo treba polagati našim predmetom kar največ pažnje; pomagajo naj spraviti naše notranje življenje spet v ono ravnotežje, ki je potrebno pri vsaki harmonski odgoji. Materialistično stremljenje naj dobi nekak protitež v večji izobrazbi srca ali z drugimi besedami: v

ustvaritvi celega človeka! V drugih kulturnih državah, ki so bile prizadete po vojnih posledicah, se tudi že javljajo preosnove, ki stremijo po večji estetski in ž njo neposredno zvezani etiški naobrazbi šolske mladine. Tako je n. pr. izdalo prusko prosvetno ministrustvo v l. 1919. naredbo, da se morajo v srednješolskih zrelostnih spričevalih zabeležiti izredna znanja v umetniških predmetih; ta se morajo potem upoštevati pri presojevanju zrelosti. V Belgiji so spet uvedli na učiteljskih semeniščih zraven glasbenih razredov še sinfoniške razrede, v proizvajanju večjih orkestralnih skladb. Uvedeni so vsi instrumenti velikega orkestra. Razen tega obstoje še popolni pevski razredi za proizvajanje večjih vokalnih skladb. (Gl. poročilo v »Stimme« III., 6).

Ker se v hipu pri nas sestavljajo učni načrti za posamezne šolske kategorije, bo koristno, da si ogledam sedanje stališče naših predmetov v okvirju označenih reformnih predlogov. Naletimo namreč v tem oziru na veliko razliko in treba bode obravnavati posamezne šolske kategorije ločeno.

1. Srednje šole. Načrt je izdelala komisija za izdajo načrta zakona o srednjih šolah v Beogradu. (Objavljen v »Glasniku« proforskega društva).

Po tem načrtu se glasi smoter srednješolskega pouka:

Čl. 1. »Zadatak je srednje škole, da skladno razvija sposobnosti učenika, da im da nacionalno i više opšto obrazovanje.« (K harmonski odgoji spada zraven umstvene, še estetska in etiška odgoja. Smoter srednje šole vsebuje torej tudi umetniško naobrazbo naše mladine).

Čl. 72. Vrste nastavnikov.

Redovni su nastavnici srednjih škola: a) za naučne predmete: direktori, direktorski pomočnici, profesori i supleniti;

b) za crtanje i muziku: profesori i supleniti, učitelji i privremeni učitelji;

c) za ostale veštine: učitelji i privremeni učitelji.

(Zraven naučnih predmetov imajo tudi umetniški predmeti svoje mesto in »crtanje i muzika« se ne štejeta med takozvane veštine, kar odgovarja tudi or-

Slovaški list o kongresu UJU v Ljubljani.

Ugledni češkoslovaški publicist J. Hudeček je priobčil te dni v »Bratislavskih Novinah« članek, v katerem omenja tudi kongres jugoslovenskega učiteljstva v Ljubljani in stike češkoslovaškega in jugoslovenskega učiteljstva vobče. Učiteljstva se dotiče v sledečih odstavkih:

Lani je nepozabni zlet jugoslovenskega Sokolstva v Ljubljani, letos pa v dneih 4. do 6. avg. kongres jugoslov. novinarjev, učiteljev in študentov. Divna misel slovske in špecijske češkoslovaško-jugoslovenske vzajemnosti nahaja tu navdušen sprejem in moramo priznati, da stoji (Ljubljana) v marsikaterem oziru nad Prago.

Ljubljani gre čast, da je enkrat v letu združila vse značajne in trezno misleče ljudi, in sicer činitelje, ki so v vsaki državi najvažnejši: učitelje, novinarje in študente.

V Ljubljani je bil ustanovljen prvi odbor jugoslovensko-češkoslovaške lige,

tu se realizira jugoslovensko-češkoslovaška konvencija, pripravlja se učiteljska in študentska konvencija. Tu se polagajo temelji praktične slovske vzajemnosti, ki je v bodočnosti neobhodno potrebna za ohranitev naše eksistence.

Naši Slovaški in posebej Bratislavi pa pripada v tem delovanju častna vloga, da tvori z bližnjim slovenskim Mariborom spojiteljski most. Naša prva dolžnost je, da stvorimo idejni koridor, ker nam mirovna pogodba ni dala pravega koridora.

Naučno potovanje Slovaške učiteljske zveze v Jugoslavijo dokazuje, da vlada na Slovaškem veliko razumevanje tega delovanja, uprav bratski sprejem udeležencev v Jugoslaviji pa docela upravičeno nado, da bosta slovaška Bratislava in slovenski Maribor dva močna stebra kot zveza med severnimi in južnimi Slovani.

Izpremema pravil UJU na glavni skupščini oziroma kongresu v Ljubljani.

(Objava sejnega zapisnika.)

Izabrani Odbor sastao se u sednici dne 5. augusta u 7 sati u veče i konstituisao se kako slijedi:

Predsednik: Antun Gnus, Izvestitelj: Lj. Krajačić.

Nakon što je pročitan prijedlog Gl. Odbora o izmeni Pravila i svestrano raspravljeno predlažu se skupščini na promjenu sledeći članovi Pravila, koji imaju da glase:

Čl. 2. Cilj je udruženja, da udruženom snagom svih učitelja naše kraljevine radi na napretku osnovne nastave i narodnoga prosvjećivanja, da nastoji oko učvršćivanja duhovnog jedinstva svih delova našega naroda i štiti moralne i materijalne interese učiteljstva.

Čl. 11. Glavni Odbor je Izvršni i Upravni:

a) Izvršni Odbor čine: predsjednik, dva podpredsjednika, glavni tajnik i osam članova.

b) Upravni Odbor čine pored ovih poverenici sa svojim tajnicima, 15 članova iz svih krajeva Kraljevine i 6 njihovih zamenjenika. Blagajnik i urednici učiteljskih listova mogu po naročitoj potrebi biti van Gl. Odbora.

Čl. 14. U užem savjetu Povjereništva jesu: 12 članova i 3 zamenjenika. Članovi Upravnog Odbora Povjereništva biraju između sebe predsjednika, podpredsjednika, tajnika, blagajnika i urednika pokrajinskog glasila; no blagajnik i urednik pokrajinskog glasila mogu po ukaznoj potrebi biti i van povereništva.

Čl. 16. U slučaju da koji od članova Gl. Odbora ili Povereništva da ostavku u toku godine, to će mesto popuniti zamenik po redu izbora.

Ako bi ostavku dao koji od časnika (isključivo: predsjednik, podpredsjednik), onda će Gl. Odbor, odnosno Uprava Povereništva, na njegovo mesto iz svoje sredine izabrati jednoga od članova Gl. Odbora odnosno Povereništva, a ako časnik daje ostavku ne samo na položaj, koji je zauzimao u Gl. Odboru odnosno Povereništvu, no i na članstvo u istom,

Vestnik meščanskih šol.

—c Ukinjenje meščanske šole v Murski Soboti. Na ukaz ministrstva se je moral ukiniti prvi razred na meščanski šoli v Murski Soboti, vključ temu, da je dovoljno število otrok prijavljenih za šolo.

organizacijskemu načrtu srbskih učiteljšič, po katerem se smatrajo naši predmeti kot enakopravni učni predmeti).

Čl. 80. Za suplente muzike može biti postavljen kandidat, koji je položio ispit zrelosti u srednjoj ili njoj ravnoj školi, svršio nastavniki odsek (osam semestra) muzičke akademije ili konservatorija i položio diplomski ispit.

(Izobrazba profesorja umetniškega predmeta odgovarja torej izobrazbi profesorja naučnih predmetov, kar je utemeljeno v enakopravnem stališču umetniških predmetov).

Čl. 82. Za privremenog učitelja crtanja ili muzike može biti postavljen kandidat, koji je svršio najmanje niži tečaj srednje škole, a za tim stekao stručno obrazovanje u Akademiji umetnosti, Muzičkoj Akademiji ili Konservatoriju ili u kojoj drugoj višjoj stručnoj školi za crtanje ili muziku.

(Dalje prih.)

onda će se prvo popuniti odbor potrebnim brojem zamenika po redu izbora pa potom izvršiti izbor časnika, koji su dali ostavku.

U slučaju da se radi ponovnog izbora predsjednika ili kod drugog od pomenutih časnika Gl. Odbora nebi mogla održati sednica Upravnog Odbora mogu članovi iz unutrašnjosti u zatvorenim pismima dati svoj glas za onoga, kome poveravaju dotičnu dužnost.

Čl. 17. Dodaje se nov stav koji glasi: Povjereništva su dužna izraditi svoja pravila u saglasnosti sa ovim pravilima i podneti ih na odobrenje Gl. Odboru.

Čl. 18. Izvršni Odbor svake godine najdalje do 15. augusta saziva Glavnu skupštinu Udruženja. On njoj određuje dnevni red, mesto i dan sastanka. Glavnu skupštinu sastavljaju: Upravni Odbor sa Nadzornim, svi članovi Povjereništva, njihovi nadzorni Odbori i predsjednici sreskih društava sa njihovim biranim izaslanicima. Društva do 50 članova biraju 1. izaslanika, do 100—2, do 150—3 i t. d.

Glavnoj skupščini predstavlja predsjednik ili podpredsjednik Gl. Odbora.

Čl. 19. Pokrajinske skupštine sastaju se svake godine najdalje do 10. augusta. Povereništva će na vrijeme objaviti dnevni red i mesto sastanka.

Ovu skupštinu sastavljaju: svi članovi užeg saveta sa nadzornim Odborom, svi predsjednici sreskih društava i na svakih 50 članova po 1 izabrani delegat sreskoga društva, koje pripada tome povereništvu.

Čl. 22. Dodaje se novi stav, koji glasi:

Izbori se vrše najdalje za 2 meseca od početka školske godine i važe na godinu dana.

U Ljubljani, 6. augusta 1923. g.

Predsednik: Anton Gnus, Izvestitelj: Lj. Krajačić.

Odbor: Barbul Đivoje, Nazif Resulović, Pera Vuksanović.

Korak ministrstva je tembolj nerazumljiv, ker je zadeva popolnoma avtonomno vprašanje lokalnih faktorjev in višjega šolskega sveta, ki ima o tem v prvi vrsti odločati. Za odredbo ministrstva tiči sigurno političen moment, ki pa napravlja na javnost zelo mučen utis. Da bi se pričelo z redukcijo ravno v Prekmurju, kjer bi se moralo slovensko šolstvo z vso silo forsirati in podpirati, je skoro neverjetno. Od predsedstva višjega šolskega sveta pričakujemo na prihodnji seji tozadevno točnega pojasnila in navedbo vzrokov, ki so upravo vodili do tega koraka, naši zastopniki naj zadevo zasledujejo in poskrbe da se jo pojasni na merodajnem mestu.

—c Za zemljepisni pouk na meščanskih šolah sta predvideni dve učni knjigi: I. del: Fink, Zemljepisje za meščanske šole, splošno zemljepisje. II. del: Pirc, Zemljepisje za meščanske šole, naša kraljevina. Zaradi težkoč in počasnosti pri cenzuriranju knjigi doslej še ništa mogli iziti. Kakor vse kaže, bo pa možno pospešiti delo tako, da bodo dobili učenci knjige v roke v decembru t. l. Zato je dobro, če učenci sedaj ne kupijo nikakršnih zemljepisnih knjig, ker nimamo v to primernih del, in bi bil izdatek nepotreben. Upamo, da dobijo učenci res kmalu v roke knjigo, ki jo bodo uporabljali s

pridom. Z novim zemljepisjem za meščanske šole bom storili velik korak dalje, saj je prav ta pouk radi nedostatkov v književnem oziru mnogo trpel.

Vestnik zabavilj in učit. ženskih ročnih del ter gospodinjstva

—z Vezenje v ljudski šoli. Vezenje, naša najlepša narodna umetnost, se je zadnji čas po zaslugi naših agilnih tovarišic znatno povzdignilo med našim narodom. Saj je tudi naloga narodne šole, da povrne narodu to, kar mu je bilo odvzeto od naših tlačiteljev v polpretekli dobi. Kdor je obiskal nekaj razstav, ki so jih priredile naše šole, je gotovo opazil težnjo, da se ohrani krajevno-narodni značaj vezenin — pogrešal pa je sistematično razvrstitev. Pouk vezenja se je le malokje gojil v pravem genetičnem redu in tako se prišla na razstavo navadno dela, ki so jih izvršile le posamezne dobre učence. Ker pa se mora vezenje zopet razširiti med najširše mase našega naroda, bi bilo želeli, da se goji poleg drugih tehnik ženskega ročnega dela tudi vezenje bolj sistematično. Učence naj bi se poprijele vezenja že takoj v prvih šolskih letih. Ker pa je narodno vezenje vsled različnih vbodov primeroma težavno, je treba, da pridobi deklica pravo spretnost. Te pa ne doseže, če takoj začne z narodnim vezenjem, temveč treba je vaditi vsak vbod posebej in pozneje šele v medsebojni zvezi. Gleda se naj pa takoj na uporabnost predmetov, zato je predvsem potrebno, da se opusti dolgočasno poskušanje na takozv. jezikih in trahih. Deklica bo dobila šele takrat veselje do vezenja, če bo lahko svoj izdelek takoj uporabila n. pr. kot prtiček v domači hiši. Tudi starše bo pridobila šola s tem in raje bodo odpirali svoje možničke, kajti naš človek je pač vedno le praktič. Gotovo je bil to tudi namen našega prvega narodnega zavoda za vezenje, ki ima razstavljene svoje izdelke v dveh izložbah tvrde I. C. Mayer (pri frančiškanskem mostu). Umetnost bi bilo, da si ogledajo naše agilne tovarišice te izdelke oziroma predtiskarije, ki so razvrščene za delo od nižje do višje stopnje genetično. Zavod bo gotovo ustregel vsem željam naših šol ter bo izvrševal skupna naročila predtiskarij s primernim popustom.

Trgovsko-obrtno in kmetijsko šolstvo.

—t Na državni kmetijski šoli na Grmu v Novem mestu se prične novo šolsko leto s pričetkom novembra t. l. Prošnje s prilogami je vlagati do 20. septembra t. l. pri ravnateljstvu, ki daje tudi vsa potrebna pojasnila.

—t Gospodinjstva šola v Šmihelu pri Novem mestu prične s poukom dne 15. oktobra. Tečaj traja do 15. aprila. Prošnje za sprejem je vlagati pri ravnateljstvu šole do 20. septembra t. l. Prošnjam je priložiti rojstni list, zdravniško spričevalo in zadnje šolsko spričevalo. Potrebna pojasnila daje ravnateljstvo.

Splošne vesti.

— Razpored šolskih nadzornikov. V ministrstvu prosvete delajo na razporedu šolskih nadzornikov za vso kraljevino. Razpored šolskih nadzornikov se bo izvršil, ko se zasliši prosvetni svet, in sicer v smislu sklepa, ki je bil napravljen na učiteljskem kongresu v Ljubljani. Hkrati se bodo zamenjali oni šolski nadzorniki, za katere se je ugotovilo, da so svoj položaj zlorabljali.

— Minister prosvete je pridobil člana Glavnega Odbora UJU iz Zagreba tov. Blaža Štetića, učitelja za delovanje pri Poverjeništvu UJU v Zagrebu.

— Ustanovitev učiteljšiča v Prilepu. V Prilepu v južni Srbiji se prihodnji mesec otvori novoustanovljeno učiteljšiče. Z ustanovitvijo tega zavoda se bo zadoštilo nujni potrebi, ker je bilo doslej v celi južni Srbiji le eno učiteljšiče, in sicer v Skoplju.

— Osnovno šolstvo v Hercegovini. V prošlem šolskem letu je bilo v Hercegovini 117 ljudskih šol, v katere je zahajalo 13.947 učencev; ena šola pride na 2150 prebivalcev. 12.000 otrok je bilo še vedno brez šolskega pouka. Otvoriti bi se moralo še 105 novih šol, da bi vsi šooloobvezni otroci mogli biti deležni šolskega pouka!

— Poročil se je v nedeljo dne 2. septembra g. Milan Tominec, sodnik v Slovenjgradcu s tovarišico Lojzko Arnečičevo, učiteljico istotam. Čestitamo!

— Iz konjiškega okraja. S 1. septembrom je izgubil naš okraj dva vrla tovariša Kristino in Ludovika Petriča. V nekdanjem nemčurskem trgu Konjice sta imenovana 13 oziroma 12 let kot takratna edina slovenska učitelja vcepljala mladini narodno zavest. Tovariš Petrič je bil član konjiškega orkestra, dober igralec narodnih odrov, tajnik in blagajnik kmetske podružnice ter bolnice Rdečega križa, torej splošno narodno-delaven. Po preobratu je seveda naravno vsak mislil, da bodeta Petričeva vendar poplačana od višjega šolskega sveta in da bode vsaj tovarišici Petričevi podeljeno mesto nadučiteljice na novo ustanovljeni dekljiški šoli. Kaj še! Tovariša, v lepem Mariboru pozabita vse to in imejta z novimi učnimi mesti vsaj nekaj zadoščenja.

— Po novem pravilniku za pošto ni dovoljeno na čeke itd., ki se pošiljajo kot tiskovine v kuverti, ničesar napisati, ker sicer mora prejemnik plačati kazen. To v ravnateljstvu!

— Umetniške razglednice. Dijaštvo, pa tudi širši inteligenčni sloji češče povprašujejo pri trgovcih po razglednicah, ki bi predstavljale portrete jugoslovenskih velemož — živčih in umrlih — iz vrst pisateljev, pesnikov, glasbenikov, slikarjev, kiparjev, znanstvenikov, politikov, strategov, skratka osebnosti, katerih duševno delo je bilo, oziroma je v kakršnem pravcu že koli za narodni procvet v odlični meri pospešljivo ali odločilno. Da bi ustreglo tej hvalevredni in razveseljivi želji široke javnosti, je prevzelo založništvo »Ažbe« nelahko nalogo, založiti več serij portretnih razglednic, kažočih umetniško izdelane glave jugoslov. odličnjakov. Prva serija — 12 razglednic — je gotova in se je v umetniškem oziru izborno posrečila. Prikazuje te-le moze: Slovence: Aškerca, Cankarja, Gregorčiča, Tavčarja, Hrvat: Gaja, Mažuranića, Strossmayerja, Šenoaja, Srbe: Karadžića, Petrovića Njegoša, Pašića in Putnika. Ko predajamo to prvo serijo javnosti, se obračamo do višjih šolskih oblastj in šolskih vodstev s prošnjo, da jo mladini priporočé, prosimo pa tudi vse ostale zavode, državne in zasebne urade, narodna društva, tvrde, podjetja in najširše občinstvo sploh, naj pridno segajo po res krasnih razglednicah domačega izvora, da pomorejo po svojih močeh jugoslovanski umetnosti do razmaha, založništvu pa do dosege vzgojno-humanitarnih ciljev, ki si jih je postavilo. (Založništvo se je namreč obvezalo prispevati najbolj potrebnim dijaškim kuhinjam 5 odstotkov celokupnega čistega dobička). Omenjamo, da so originali izvršeni od domačega slovenskega umetnika in reprodukcija pa istotako od domače tiskarne. — Razglednice so zelo ceno in prikladno učilo za šole.

— Plesničar-Grum: Zemljepis Jugoslavije I. del. — Slovenija — gradivo za 4. šolsko leto — je dotiskan v Učiteljski tiskarni, nakar cenj. učiteljstvo opozarjamo. Knjiga je odobrena od poverjeništvu prosvete v Ljubljani in je najmodernejša izdaja te vrste. Opremljena je poleg bogate vsebine še s potrebnimi zemljevidi in slikami Slovenije ter bo nudila učiteljstvu in učencem mnogo olajšave pri obravnavi zemljepisne snovi naše ožje domovine. Ker ustreza ta knjiga vsem modernim zahtevam metodike tega pouka, jo cenjenemu učiteljstvu kar najtopleje priporočamo.

— Zemljepis slovenskega ozemlja za učence 4. šolskega leta, spisal ravnatelj M. Pirc, je dobil predaprobacijo. Imenovana knjižica je v tisku Mariborske tiskarne in izide v najkrajšem času, na kar opozarjamo vodstva osnovnih šol; krasilo jo bo več lepih slik naše ožje domovine. V teku enega meseca izide tudi Ročni zemljevid slovenskega ozemlja, ki ga je priredil tudi ravnatelj M. Pirc, risal pa Slavoj Dimnik. Tako zemljepis kakor ročni zemljevid bosta omogočila v novem šolskem letu uspešen pouk zemljepisa v 4. šolskem letu osnovnih šol, zlasti ker bo cena obeh zmerna.

— Jugoslovanske univerze. V Jugoslaviji imamo tri univerze: v Beogradu, Zagrebu in v Ljubljani ter dve fakulteti: pravno v Subotici in filozofsko v Skoplju. Tudi Sarajevo zahteva filozofsko fakulteto. Beograjska univerza ima naslednje fakultete: pravno s približno 2500 slušatelji, filozofsko s 1600, tehniko s 1000, medicinsko s 300, agronomsko s 160 in pravoslavno teološko fakulteto s 177 slušatelji. O frekvenci ljubljanske univerze v prošlem študijskem letu smo že poročali. Juridčna fakulteta v Subotici je imela letos 440, filozofska fakulteta v Skoplju pa 78 slušateljev. Najpopolnejša je zagrebška univerza, ki ima pravno, filozofsko, medi-

cinsko, agronomsko in tehniško fakulteto, razen tega pa še farmacija, šumarsko, veterinarsko, visoko šolo za trgovino in promet, visoko pedagoško šolo in slikarsko akademijo. Posamezne fakultete zagrebške univerze so imele slušateljev: pravna 748, medicinska 690, filozofska 398, farmacija 118, agronomija 154, šumarska 120, tehniška 442, veterinarska 68, visoka šola za trgovino in promet 1014, visoka pedagoška šola 86, in akademija umetnosti 69.

— **Popravek.** V št. 33., 34. našega lista v »Listku« je zahvalo Janka Žirovnika ob slavnosti pri »Slepem Janezu« tiskarski skrat tako pokvaril, da zelo moti vsebino. Na drugi strani se morajo v drugi in tretji koloni vrstiti odstavki takole: 1. Naš stan uči itd. 2. Ne morem sicer podrobno ugotoviti — 3. Pa kakor ima vsaka kolajna — 4. Prgnali so me — 5. Tako sem torej — 6. Zahvaljujem se vam —

— **Tovariši — lovci!** Tvornica učil in šolskih potrebščin v Ljubljani potrebuje in svrhu svojega obrata razne ustreljene ptice in živali, ki bi bile primerne za gačenje. V ta namen se naprošajo vsi tovariši-lovci, naj nam o prilikah pošiljajo take eksemplare. **Stroške in poštnino povrnemo.** Na delo tedaj: procvit naših gospodarskih podjetij je korist celotne naše organizacije, ker se čisti dobiček od njih uporablja izključno za organizacijo in narodno-kulturne namene!

Neodrešena domovina in obmejno šolstvo.

—r Odlomki iz poročil na Ciril-Metodovi skupščini v Ptujju. Prvomestnik je izvajal: »Žal pa prevrat ni popolnoma uresničil naših sanj in še ni doseženo popolno ujedinjenje našega naroda. V Trstu je ustanovila družba poseben konzorcij, ki vzdržuje osemrazredno moško in osemrazredno dekliško šolo, na Koroškem nimamo še nobene šole, v Gorici deluje tudi Šolski dom. Toda tudi v Jugoslaviji sami moramo posvečati šolskim razmeram kar največ pažnje, posebno na severnih štajerskih mejah in v Prekmurju.« Tajnik je izvajal: »Naša družba je doživela po ptujskih dogodkih velik razmah, kar je vpisati v dobro takratni predvsem uporni kljubovalnosti našega naroda. V pričakovanju konca svetovne vojne so skupščinarji 1918. izrazili misel, da bo družba v kratkem dovršila svojo dolžnost, kajti v lastni svobodni državi naj bi bila družba odveč. To naziranje pa je bilo napačno, kajti prišlo je drugače. Veliki kosi našega ozemlja so ostali zunaj naših državnih meja. Toda dočim sta naš Kras, naše Primorje odtrgana od matere Domovine vsled tuje premoči in krivice, si je naša Koroška sama pisala svojo usodo. Ravno izguba Koroške nam vsak dan jasno kliče, kako pogrešno mislijo oni, ki so mnenja, da je družba nepotrebna. Zato mora biti največ skrbi, da ohranimo vse naše podružnice vsaj takšne, kakršne je prevzela naša sedanja generacija. Naši bratje tam preko so potrebni izdatne podpore. Tudi skrb za družbine šole na domačem ozemlju ni odpadla. Družba je morala v preteklem letu sama vzdrževati 6 otroških vrtecev, katere je pohajalo 400 otrok in 28 razredov, kjer je bilo 1400 otrok. Nastopa pa še nova naloga, ki ni nič manj važna. Resnica je, da pričena nemštvo v naši državi zopet predrzno dvigati svojo glavo, posebno na severni meji. Isto velja za Madžare v Prekmurju, kamor sega tudi delokrog naše družbe. Na CMD je prišlo že več klicev na pomoč, katerim se je družba odzvala kolikor je bilo v njenih močeh. V Prekmurju sicer obstojajo narodne šole, a so pod vplivom naših narodnih nasprotnikov. Ubožne šole je treba podpirati z učili, izposlovati jim šolske knjižnice, ki so po večini zelo slabe, ako sploh obstojajo. Geslo vseh prijateljev CMD mora biti, da moramo mejo ob Muri in Dravi moralno podpreti. Da pa dosežemo svoj namen, je potrebno družbi krepko sodelovanje vseh podružnic.

—r **Manjšinsko šolstvo na Madžarskem.** Ogrski naučni minister je izdal naredbo glede manjšinskih šol. Določene so tri vrste šol: 1. Šole, na katerih je učni jezik dotične narodne manjšine, vendar pa se madžarščina poučuje kot obvezni predmet. 2. Šole, na katerih se deloma poučuje v madžarščini, deloma v jeziku narodne manjšine. 3. Šole, na katerih je učni jezik madžarščina, jezik narodne manjšine pa obvezen predmet. Verski pouk se povsod vrši v maternem jeziku.

—r **Slovensko šolstvo v goriškem okraju.** Šolski nadzornik prof. Rubbia je sestavil svoje poročilo o poslovanju ljud-

skih šol v goriškem šolskem okraju leta 1922./23. Od 95 šol je bilo v dobi 1921./22. odprtih 82, začetkom preteklega šolskega leta pa 92. Zaprte so bile samo enorazrednice pri Moravcih in v Kanalskem Lomu ter dvorazrednica v Srednjem Lokovcu. Od 95 odprtih šol je imelo 90 slovenščino za učni jezik, 5 pa italijanščino. Od 90 slovenskih šol je bilo 42 enorazrednic, 30 dvorazrednic, 7 trirazrednic, 7 štirirazrednic, 3 petrazrednice in 1 šestrazrednica. Izmed petih italijanskih šol so 3 enorazrednice, ena je dvorazrednica in ena je šestrazrednica. Za pouk italijanščine v slovenskih šolah so določene ure takole: za enorazrednico 9 ur na teden, za dvo- in trirazrednico 14 ur, za štirirazrednico 15 ur, za petrazrednico 19 ur in za šestrazrednico 24 ur na teden. Posebna skrb se posveča zemljepisju in zgodovini Italije in goje se raznovrstne italijanske pesmi. Ustanavljajo se šolske knjižnice, italijanske in slovenske. Vpisanih je bilo začetkom leta v 95 šolah 5600 dečkov in 5664 deklic. Tekom leta se jih je vpisalo 133 dečkov in 102 deklic. Odšlo jih je 335 dečkov in 288 deklic. Koncem leta je bilo v teh šolah 10.876 otrok. Napredovalo jih je 9898. Učiteljev je bilo 208. Prof. Rubbia pristavlja izrecno v svojem poročilu, da je bilo politično-moralno obnašanje učiteljstva v vsakem oziru najboljšje. Dolej je med Slovenci 5 italijanskih šol, prihodnje leto se otvori italijanska šola v Solkanu in projektirana je otvoritev italijanskih azilov v vseh važnejših in prometnih slovenskih krajih, kar pomeni sistematično potujčevanje slovenskega naraščaja.

Naša kulturna organizacija.

Perijalni Savez učiteljstva.

—f **Memento in zahvala k počitniškemu izletu slovenskega učiteljstva F. S. na naš jug.** Ob zaključku izleta slov. učiteljstva F. S. mi uhajajo spomini na lanski november, ko je bila sprožena misel in obelodanjeno hrepenenje, da hoče slovensko učiteljstvo potovati na naš jug in na naše Kosovo.

Res, dolga so bila pota apeliranja na trda srca, toda moja sitnost je dosegla uspeh, minimalen ali maksimalen, to naj presedijo tov.-ice nepristransko.

Na letošnjem kongresu F. S. v Beogradu so bile prvič zastopane učiteljske P. F. S. po svojih delegatih in potovanje na naš jug je bilo prvo* potovanje slov. učiteljstva, včlanjenega v F. S. **Če bi ne mogli zabeležiti nobenega drugega uspeha potovanja, kakor samo tega, da smo potovali učitelji-ferijalci po naši državi, bi tudi ta uspeh zabeležil za svojo osebo z največjo zadovoljnostjo.**

Naše jugoslovansko učiteljstvo nismo zainteresirali za F. S. le potom resolucije, ki smo jo stavili v imenu učiteljskega F. S. našemu kongresu v Ljubljani, ampak z našim izletom smo pokazali tudi v realnosti, kako velike važnosti je F. S. **specijelno za učiteljstvo brez razlike strank in da mora biti moralna dolžnost vsakega jugoslovanskega učitelja, da vstopi v F. S. ali da ga vsaj podpira kot podporni ali dobrotvorni član F. S.**

Odkrito moramo priznati, da so mnoge naše učiteljske P. F. S. momentano na slabem temelju (v opravičilo naj jim bode kratek njihov obstoj). **V tekočem letu je dolžnost nas vseh, da jim ustvarimo trden temelj in istega razširimo v vsak učiteljski okraj in na celo našo državo.**

Zaenkrat naj zadostuje ta ferijalni memento z nado in v pričakovanju pozitivnih uspehov.

Moja dolžnost je, da se zahvalim vsem, ki so pokazali naklonjenost in gostoljubnost našemu potovanju. Zahvaljujem se »Dubravički paroplovitbi«, da nam je vkljub štrajku mornarjev dovolila 30% popust, nadalje patru Sokolu za njegovo skrb prehrane, prenočišča in razkazovanje Dubrovnika, hotelu »Vregg«, tovarišem: Mateju Banoža, šol. uprav., Pavlu Kozomaru, nadzorniškemu pristavu, Savo Senizu, šol. uprav. itd., ki so v imenu poverjeništvu UJU pričakovali, skrbeli za nas in vodili po Mostaru, tov. Ljubo Radanu itd. za naklonjenost in skrb v Sarajevu, muslimanski gimnaziji istotam, raznim hotelom bodisi v Mostaru, Sarajevu itd., »Slovenskemu klubu« v Sarajevu za sprejem — z eno besedo, vsem bodi izrečena najiskrenejša tovariška in slovenska zahvala. Jugoslovansko - tovariško

* Prejeli smo še drug dopis, ki pravi, da je prvo potovanje učiteljskega F. S. opisano z njim. Dopis priobčimo prihodnjič. Uredn.

bodi pozdravljen češko-slovenski tov. pisatelj František Kňourek, ki si se nam pridružil v Bakru in skupno z nami občudoval našo divno Dalmacijo, skupno se z nami radostil. Na našem poslovnem sestanku v Zagrebu si se od nas poslavljal in solze v Tvojih očeh so pričale, da se poslavljaš s težkim srcem od nas. Spomnil si se na moje besede in zagotovilo na Ombli pri Dubrovniku, ko bomo prišli mi k Tebi in boš nas Ti vodil po Tvoji češko-slovenski domovini. Pri istem nagovoru sem Te prosil, **zanesi misel F. S. tudi med češko-slovenske tovariše in obljubil si mi to.** Dragi František! Do svidenja v Tvoji domovini!

Končno se zahvaljujem še vam, dragi tovariški junaki in junakinje, ki ste neumorno in disciplinirano sledili potovanju. Nikdar Vas ni težila slaba volja, ki bi imela svoj izvor v utrujenosti ali disharmoniji, zaupali ste moji malenkosti vsestransko vodstvo izleta in Vaša hvaležnost, ki ste jo izrekli pri oficijelnem večeru v Sarajevu in okrepli celo z darilom, mi je najlepše zadoščanje za moje malenkostno delo.

Ustvarili smo harmonično izletno tov. celoto, ki bo delovala po onem, od Vas sprejetem programu, ki sem ga podal v Sarajevu; spomini potovanja pa ostanejo v mladeniški duši neizbrisni!

S. Mrovljé.

NB.: Program potovanja utrdimo pri božičnem sestanku, ki bo radi štajerskih tovarišev(ice) v Celju. O tem se natančno poročam.

Književnost in umetnost.

Nove knjige in druge publikacije.

—kpl. **Cvetko Golar:** »Poletno klasje«. Izbrane pesmi. »Splošna knjižnica« 4. V Ljubljani 1923. Natisnila in založila »Zvezna tiskarna in knjigarna«. 184 strani. Cena broš. 20 Din, vez. 26 Din.

—kpl. **Fran Mličinski:** »Gospod Fridolin Žolna in njegova družina«, veselomodre črtice I. V Ljubljani 1923. Natisnila in založila Zvezna tiskarna in knjigarna. 72 strani. Cena broš. 8 Din, vez. 13 Din.

—kpl. **Knjižica praktične pedagogije.** Radovi vježbaonica zagrebačke Viš. ped. škole. Izdaje dr. Jure Turčič, profesor praktične pedagogije. Prva knjiga: Metodika škole rada od dr. Jure Turčiča. Dobiva se u Upravi knjižnici praktične pedagogije, Zagreb, Tvornička 10. Cijena 20 Din i poštarina 3 Dinara.

—kpl. **Ivan Albreht: Ranjena gruda,** povest. Splošna knjižnica št. 1 v Ljubljani 1923. Izdala in založila Zvezna tiskarna in knjigarna. 104 strani. Cena broš. 12 Din, vezani 17 Din.

—kpl. **Zoologija za učiteljske škole i više razrede srednjih škola.** Napisao Milan M. Tomić, prof. I. deo. O čoveku (anatomija). Odobreno od min. prosvete. Ca. 246 slika u tekstu. Cena 45 Din. Str. 344. Izdanje: Izdavačka knjižara Rajković i Čuković, Beograd. — Terazije.

—kpl. **Vlađimir Levstik: Gadje gnezdo.** Druga izdaja. Izdala in založila knjigarna Kleinmayer & Bamberg. Cena vez. izvodu 30 Din.

—kpl. **L. N. Tolstoj: Hadži - Murat.** Poslovenil Vladimir Levstik. Izdala in založila knjigarna Kleinmayer & Bamberg. Cena vezanemu izvodu 32 Din.

—kpl. **Slikovica I. Otrok na prvem potovanju.** Založil Kleinmayer & Bamberg v Ljubljani. Cena 16 Din.

—kpl. **Slikovica II. Deca raja: v jaja.** Založil Kleinmayer & Bamberg v Ljubljani. Cena 20 Din.

—kpl. **Poezije dr. Fr. Prešerna.** Uredil L. Pintar. Peti natis. Izdala in založila knjigarna Kleinmayer & Bamberg v Ljubljani. Cena 20 Din.

—kpl. **Josip Stritar: Izbrani sp'si za mladino.** Priredila Fran Erjavec in Pavel Flere. Z risbami okrasil Saša Šantel. V Ljubljani 1923. Izdala, natisnila in založila Učiteljska tiskarna. Str. LXX. + 411. Cena elegantno vezani knjigi 60 Din.

Ocene.

—k »**Jasnopoljanske zapiski**«. (Dušana Petrovića Makovickega. Moskva 1922, 1923). Marca leta 1921. se je pod Visoko Tatro odkrila Dušanu Petroviću Makovickemu poslednja istina kakor pred 11 leti njegovemu velikemu učitelju Levu Nikolajeviču Tolstemu. »Mili sveto Dušan«, kakor ga je nazival sam Tolstoj, je odšel prostovoljno za velikim starcem: vzel si je življenje. Kdo bi si bil pač kedaj mislil, ki ga je poznal, da si bo ta, navidez neznamen možiček, poosebljena krotkost in dobrot, sam utrgal nit življenja, on, ki je bil, kakor zatrjuje njegov prijatelj Gusev, brez običajnih človeških slabosti, s pogledom vedno obrnjenim v nadzemeljske daljine. Rodom Slovak izpod Tatre, zdravnik po poklicu, se je že rano seznanil s spisi Tolstega. Kakor na mnogo drugih je tudi na njega vplival Tolstoj z neodoljivo silo genija-apostola; romal je opetovano v Jasno Poljano ter postal l. 1904. domači zdravnik in nežnoljubeči drug Leva Nikolajeviča; nastanil se je v Jasni Poljani. — Šest let je njegova ljubeča duša prisluškovala utripom srca jasnopoljanskega apostola, dokler ni poslednje nehalo biti v Astapovem novembra leta 1910. Šest let je dan na dan pozno v noč beležil v svoji mali sobici vse razgovore in podrobnosti, ki jih je slišal in videl čez dan in so se tikali Tolstega, da jih ohrani biografom, ker so za spoznavanje Tolstega kot človeka in pisatelja neprecenljive važnosti. Čez dan je pa opravljal naporno zdravniško službo med mužiki v jasnopoljanski okolici. — Tolstoj ga je radi njegovih izrednih duševnih lastnosti vzljudil s ono veliko ljubeznijo apostola kot menda nobenega svojih somišljenikov, »Tolstojevcev«. Edino njemu je, (razen svoji hčeri Aleksandri Lvovni) zaupal tajnost svojega bega iz Jasne Poljane v oni usodni noči leta 1910.; edino on mu je drugoval ves čas na njegovi predsmrtni poslednji poti; slišal je pa tudi zadnje besede, zadnje srčne utripe svojega oboževanega učitelja. — Odslej se je Makovicki popolnoma posvetil urejevanju svojih zapisnikov, katerih se je nabralo tekom dolgih šestih let obilo. Ostali se še nadalje v Jasni Poljani, zdravil ljudi in urejeval »Zapiske«. Njihovo končno redakcijo je pa poveril svojemu drugu bivšemu Tolstojevemu sekretarju N. N. Gusevu, zaposlenemu sedaj pri Tolstovskem muzeju v Moskvi in znanem po knjigi »Dve leti pri Tolstem«. — Ni pa pozabil Makovicki svoje ožje domovine, nekdanj tužne, a sedaj svobodne Slovaške. Čimbolj se je staral tem silneje se je oglašalo v njem hrepenenje po domu, po ljubljenskih bratih. Okrevavšega od težke bolezni ga je koncem leta 1920. privedlo domov na Slovaško. A že marca naslednjega leta je njegov duh odplul za Tolstojevim — h Kristusu. — Dosedaj sta izšla v Moskvi v založništvu »Zadruga« dva zvezka »Jasnopoljanskih zapiskov«. (Vseh bo deset). Uredil jih je N. N. Gusev. Posvečeni so miroljubnemu kitajskemu narodu in imajo sliko Tolstega z Makovickim. Obsegajo črtico Guseva, po-

Priporočamo!

Priporočamo!

Pravkar je izšel
ZEMLJEPIS SLOVENIJE

Gradivo za 4. šolsko leto osnovne šole.

Knjiga je I. del „Zemljepisa Jugoslavije“.

Sestavila: PAVEL PLESNIČAR in RADO GRUM.

Z 10 zemljevidi in 24 pokrajinskimi slikami.

Odobreno z odlokom pokrajinske uprave za prosveto.

Cena vezani knjigi 28 Din.

Naročila sprejema: Knjigarna Učiteljske tiskarne v Ljubljani.

svečeno spominu pokojnega Dušana Petroviča, predgovor urednika in avtorja ter »Zapiske« v obliki dnevnika. Izmed dosedaj objavljenih dnevnikov raznih Tolstojevih somišljenikov, kakor Tenere-ma, Guseva ni Bulgakova je gotovo to najzanimivejše delo o Tolstem. Makovickega življenjsko delo stopa pred široko javnost; osvežilo bo spomin na »velikega pisatelja ruske zemlje« in ga nam pokazalo kot človeka, misleca in učenika v rodni Jasni Poljani, ki je izšla nedotaknjena iz viharjev revolucije in državljanske vojne, dočim so ostale ruske barske usadbe izginile v ognjeni stihiji narodnega gneva. Velčina genija Leva Nikolajeviča jo je očevala. Številni čitatelji »Zapiskov« pa poročajo v duhu tudi pod svobodno Tatro želeč prahu D. P. Makovickega mir in pokoj, njegovim manom pa se oddolže s prisrčnim ruskim »spasibo!«
Iv. Črnej.

—k **Poezije doktorja Franceta Prešerna.** Uredil L. Pintar. Peti natisk. Sem dolgo upal in se bal, — slovo sem upu, strahu dal; — srce je prazno, srečno ni, — nazaj si up in strah želi. — Priljubljena L. Pintarjeva izdaja Franceta Prešerna je doživela peto izdajo. Knjiga je prav lično opremljena in je radi nizke cene dostopna vsakomur ter je posebno prikladna za knjižnice.

—k **Slikovnice za otroke.** Iz bogate mize založniške pade sempatam tudi kaj za naše malčke, ki jim niso dostopne še mladinske knjige, kakor jih danes v obilici sprejema naš književni trg. In vendar so tudi ti malčki nujno potrebni duševnega razvedrila in duševne hrane, ki jim jo nudi knjiga in podoba, poleg tega, da so to tudi dobra vzgojna in izobraževalna sredstva. Založba Kleinmayer & Bamberg se posebno odlikuje na tem polju in je naši mladini oskrbela že lepe knjižnice s slikami. Pravkar je v njeni založbi zopet izšlo dvojje slikavic t. j. »**Otrok na prvem potovanju**« in »**Deca raja: vija, vaja**«. Gotovo bodeta obe knjigi prvovrstno razvedrilo od 3letnega otroka, ki bo občudoval prav dobro pogodene slike, do otroka II. razreda osnovne šole, ki bo pridno čital in memoriral ljubke verze pri vsaki sliki. Obe knjigi sta prav lično darilce za otroke ob vsaki priliki.

—k **Levstikovo »Gadje gnezdo« in Tolstojev roman Hadži - Murat.** »Gadje gnezdo« je izšlo že v drugi izdaji v tem kratkem času, kar znači, da je knjiga postala priljubljena ljudsko čtivo in da se je udomačila med narodom. Kljub temu, da je bilo prvo izdanje ponatis iz »Ljubljanskega Zvona«, je knjiga izšla v drugi izdaji. Snov je pristen naroden motiv za časa vojne, ki bo ohranil svojo vrednost tudi zaradi lapidarnega sloga in čistega, samoniklega jezika Levstikovega. — V isti založbi je izšel roman **Leva N. Tolstoj: Hadži - Murat**, poslovenjen od Vladimira Levstika, ki ni nič manj privlačen od »Gadje gnezda« in smo prepričani, da bodo čitatelji enako radi segali po tej, kakor po prvi knjigi. Oboje toplo priporočamo tudi za naše knjižnice.

—k **Manica Komanova: Narodne pravljice in legende.** Ljubljana 1923. Tisk in založba Učiteljske tiskarne. Str. 105, cena vezani knjigi 18 Din. — Najpristnejša duševna hrana za mladino so nedvomno narodne pripovedke in ravno te so večini naše mladine še vedno vse preveč nedostopne. Mlajša generacija staršev jih pozablja, v primernih knjižnih izdajah jih imamo pa še vse premalo, zato je bila gotovo srečna misel naše znane ljudske pisateljice, da jih je zbrala v šopek (19 je vseh) in jih podala v prav posrečeni obliki čitanja željni mladini. Otroci jih bodo od srca veselili, zlasti ker je dalo založništvo zbirki tudi lepo zunanjo opremo, zato jo vsem najtopleje priporočamo.

—k **Cvetko Golar: »Poletno klasje«.** Poletno klasje! Za »Pisanim poljem« in »Rožnim grmom« se nam je Golar pokazal s »Poletnim klasjem«, zbirko, ki obsega vse najboljše, kar je doslej napisal v vezani besedi. V zbirko je namreč v skrbnem izboru uvrščena njegova prva in druga knjiga, poleg tega pa še lepo število novih pesmi. Vsebinsko pove kratko, a točno naslov sam. Gladki, lepi Golarjev jezik, toplina njegove lirike in ne v najmanjši meri gotovo tudi oprema knjige so brez dvoma najboljše pogoji za uspeh. Tega ji želimo!

—k **Fran Milčinski: »Gospod Fridolin Žolna in njegova družina«.** Kot 5. zvezek nove »Splošne knjižnice« je izšla nova zbirka mičnih humoresk našega znane pisatelja-humorista Fr. Milčinskega. Pod značilnim imenom Fridolina Žolne je pisatelj ustvaril humorističen tip, ki v gladko tekoči in veselo razposajeni besedi razklada svoje nazore in opazovanja

o meščanskem in družinskem življenju. Častilci naše vesele muze bodo kaj radi segali po tem čtivu, ki za nedolžnim humorjem skriva trpko satiro na vsakdanje življenje. Temu prvemu zvezku bodo sledili v okviru »Splošne knjižnice« še drugi tega pisatelja, ki bodo originalni tip Fridolina Žolne še bolj spopolnili. Cena knjige je bagatela, ki bo omogočila širšim krogom, da si nabavijo to mično knjižico, kakor tudi naslednje, ki izidejo v kratkem času.

Naše narodno prosvetno delo.

Šolske ljudske knjižnice.

—pk **Šolska knjižnica v Dobrni pri Celju** ustanovi v okolici-podružnice, ker razpolaga z večjo knjižnico. Knjige se izposojujejo tudi odraslim.

Šolski odri in pevski zbori.

—ph **Dobrna pri Celju.** V pretekli topliški sezoni so bile tri prireditve v prid tukajšnji ubogi šolski mladini. Nabrana vsota znaša 30.420 kron.

—do **Na enorazredni osnovni šoli na Jezeru pri Ljubljani** je šolska mladež za sklep šolskega leta 1922/23 priredila 23. junija svojo prvo prireditev. Na vzporedju so imeli otroci razne deklamacije, ljubke popevčice in gledališko predstavo »Teta iz Amerike«. Cela prireditev je prav dobro uspela za kar gre zasluga tovarišu Scheinu. Stalo ga je gotovo mnogo truda za izvežbanje malčkov in s prireditvijo odra Ker ni dobili primernih prostorov, si je pomagala s kozolcem. Udeležba je bila prav poveljavna tudi od strani odraslih. Led je prebit, zato pogumno naprej!

—po **Sv. Peter pri Ljubljani.** V teku letošnjega šolskega leta je šentpeterska šolska mladež prav vrlo napredovala, kar je pokazala razstava vseh risarskih in pisarnih izdelkov, dekliških in deških ročnih del. Razstava je bila prav okusno urejena in je vzbujala pozornost in priznanje od strani mnogobrojnega občinstva Isti dan 24. junija se je tretjič ponovila pravlična igra »V kraljestvu palčkov«, ki je izpadla prav izborna, osobito, ker imajo ti mladi igralci tolike spretnosti in požrtvovalnosti. Gibi palčkov in vil ter plesi so bili prav harmonično sestavljeni in so odevarjali glasbi. Čast marljivemu učitelstvu in hvala tovarišici Kredarijevi za obilen trud, ki ga je imela vse leto s šestimi mladinskimi predstavami.

—po **Na petrazredni osnovni šoli na Dolu pri Hrastniku** se je tekom preteklega šolskega leta vršila dne 2. aprila mladinska igra tridejanka »Begunka«, katera se je ponovila na odru konsumnega društva v Hrastniku dne 10. majnika. V proslavo Vidovdana pa se je uprizorila mala akademija s petjem, prednašanjem in igranjem dvodejanke »Lažniva Milena«. Moralničen kot gmoten uspeh vseh prireditev je bil prav dovoljen.

—po **Dne 24. junija se je vzdram la tudi šolska mladina Čadramske seštrazrednice.** Zakaj pravim »tudi«? Ker se nihče noče oglasiti, je vendar enega dolžnost, da kot kronist omenja delovanje učiteljstva na prosvetnem polju. Tako vzorno delujejo šolski odri predvsem v Konjicah, Ločah, Zrečah, St. Jerneju, Žičah in Špitaliču. Ako sem katero šolo izpustil alj pomotoma omenil, naj se mi ne šteje v zlo. Tako torej smo imeli omenjenega dne v Čadramu šolsko prireditev. Deca je za prvi nastop dobro zapela nekaj triglasnih pesmi iz Kosijevih Venčkov in »Gor čez jezero« pod vodstvom tov. Brgleza. Rajalna nastopa dečkov in deklic sta tudi ugajala. Tovarišica Marica Poznejeva kateri je deloma pomagal tov. Bratkovič, je sploh marljiva Sokolica. Prav ljubek in prisrčan je bil otroški prizor »Ciciban in čebelica«. Taki prizorčki občinstva najbolj ugajajo, ker tu se smeje človek res pravemu otroškemu igranju. Mali Cicibanček je bil zelo korajžen fantek. Vsa čast tov. Brglezovi. Nazadnje so nastopili še otroci v splošno znani igri »Lažniva Milena«. Vsi igralci so prav dobro izvršili svoje vloge, ker so imeli v tov. Lehmanovi izkušeno režiserko. Šolski vodja je lahko gmotno s prireditvijo zadovoljen, ker vporabi precejšnje čisti dohodek za nakup šolskih knjig ubožnim šolarjem. Učiteljstva iz sosednjih šol je bilo premalo. Tovariši, Čadramsko učiteljstvo vedno prihaja k vam, zakaj mu ne vračate nota in truda. Saj pelje vendar lena ravna cesta v zanimivo Onlotniško ravnino. S.

Obračunski vestnik.

—ob **List »Tabor« v Mariboru** piše: »Udarjaj po drugih, sebe hvali, potem pa basaj!« (Odmev z dežele.) »Slov. Gospodar« vabi v svoji številki z dne 16. t. m., naj gre vsakdo kupovat svoje šolske potrebščine v Cirilovo trgovino in pravi, da se tam vse najboljše in najcenejše kupi. S tem hoče reči, da je povsod drugod dražje in slabše, kar pa ne ustreza resnici. Tudi po drugih mariborskih slovenskih trgovinah s knjigami, papirjem, pisarniškim potrebščinami itd. se prodaja vse po mogoče najnižjih cenah. In sicer kolikor jo je mogoče dobiti, najboljše roba. Tudi v teh se daje ob večjih naročilih po 5—10 odstotkov popusta. — »Gospodarjevo« čudno priporočanje ni nič drugega nego umazana konkurenca duhovnika Jerovškega, ki misli, da se obnaša po katoliško, če se ravna po načelu: »Udarjaj po drugih, sebe pohvali, potem pa pobasaj!« — »Straža« in »Gospodar« marljivo udrihata po učiteljih in šoli, nazadnje bi naj tudi vsa mladina in učiteljstvo v zahvalo za njeno »dobro katoliško delo« povrh še tam kupovala, da bi se jim lahko klerikalci za hrbtno smejali, češ, dobro jih žejtamo, v znamenje odobravanja pridejo še k nam kupovat. Klerikalci bi radi imeli vse, dobro ime svojega bližnjega in denar v svojih rokah. Oni vse, drugi ničesar. Slovenci! V Mariboru je razun imenovane klerikalne trgovine še sedem slovenskih trgovin s papirjem in knjigami!

Iz naše stanovske organizacije.

Gibanje okrajnih društev v Sloveniji.

Vabila:

= **UCITELJSKO DRUŠTVO ZA SLOVENJEBISTRIŠKI OKRAJ** zboruje v četrtek, dne 20. septembra ob 10. uri v dekliški šoli v Slovenski Bistrici po sledečem sporedu: 1. Zapisnik zadnjega zborovanja. 2. Dopisi. 3. Društvene in stanovske zadeve — poroča tov. predsednik. 4. Poročila o skupščinah — poročajo delegati. 5. Razprava o stanovsko-strokovni knjigi »Problem vzgoje najširših plasti našega naroda« — Franjo Žgeč — poroča tov. predsednik. 6. Slučajnosti. Udeležba je za vse članstvo obvezna. Blagajničarka bo pobirala članarino za Šolsko Matiko. Odbor.

= **UCITELJSKO DRUŠTVO LJUBLJANSKE OKOLICE** ima odborovo sejo v nedeljo, 16. septembra t. l. ob 10. uri v Učiteljski tiskarni. Udeležba dolžnost.

= **UCITELJSKO DRUŠTVO ZA CELJSKI OKRAJ** zboruje v četrtek, dne 20. septembra t. l. točno ob 9. uri dopoldne v mestni osnovni šoli v Celju po sledečem vzporedju: 1. Zapisnik. 2. Društvene in stanovske zadeve. 3. Poročila o pokrajinski skupščini v Ptujju in II. kongresu UJU v Ljubljani. 4. Vprašalna skrinjica. 5. Materina ljubezen v Cankarjevih romanih, podava g. profesor dr. Ljudevik Pivko iz Maribora. Pri tem zborovanju izroči predsednik okrajnega šolskega sveta g. vladni svetnik dr. Žužek okrajnemu šolskemu nadzorniku g. Ljud. Černeju red sv. Save. K polnoštevni udeležbi vabi odbor.

= **UCITELJSKO DRUŠTVO ZA KOZJANSKI OKRAJ** ima odborovo sejo dne 20. septembra t. l. ob 14. uri v šoli na Bučah. Vzpored: 1. Določitev dnevnega reda za društveno zborovanje. 2.

Razgovor o nabavi inventarja za društveno knjižnico. 3. Slučajnosti. — Ob istem času se vrši tudi seja knjižničnega odseka. Z ozirom na to sejo se prosijo tovariši(ce), da sporoče svoje nasvete in želje glede knjig, ki se naj naročijo za okrajno učiteljsko knjižnico v Kozjem podpisnemu najkasneje do 19. t. m. — I v a n u š.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

—lu **Redakcijo lista** smo ta teden zaključili že v torek dopoldne, zato je marsikak dopis izostal.

—lu **Zadrega:** Predujmov ne dovoljujejo, ker ni kredita.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani. Odgovorni urednik: Franc Strukeli. Last in zal. UJU — poverjen. Ljubljana.

Štev. 410.

RAZPIS UCITELJSKE SLUŽBE.

V zmislu odloka višjega šolskega sveta z dne 27. avgusta 1923, št. 8300, se razpisuje učiteljska služba na dvorazrednici v Zabukovju (prosto stanovanje) v stalno namestitev.

Pravilno opremljene prošnje naj se predložijo po predpisani poti najkasneje do

dne 5. oktobra 1923

pri podpisanim okrajnem šolskem svetu.

Okrajni šolski svet sevniški v Brežicah, dne 4. septembra 1923.

Pozor šolska vodstva!

Učiteljska tiskarna razprodaja odrezke risarskega papirja v treh velikostih po prav nizki ceni:

100 listov 17:24 cm Din 11.—
100 listov 14:5/24 cm „ 9.—
100 listov 13:5/24 cm „ 8.—

Poština se zaračuna posebej!

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica »Učiteljskega konvikta« v Ljubljani
registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do 31. avg. t. l. Din 323.293.—

Hranilne vloge se obrestujejo po 4%.

Uradne ure: Vsak četrtek in vsako soboto od 1/25. do 1/26. ure popoldne.

Na dopise brez vpslanih znamk za 3 Din se ne odgovarja.

Varujte otroke!

Če so razdrapani že Vaši živci, obranite pred tem vsaj dego! Otroci naj pijejo le »ŽIKO«!

V korist »Jugoslovenske Matice«!

„IDES“ Prašek za črnilo

razstopljiv v mrzli vodi, prekaša vse tu- in inozemske izdelke in tekoče ekstrate!

„IDES“ Črnilo v obliki papirja za uradnike in učence. Za več kot 100% cenejši kakor tekoče črnilo!

„IDES“ Antracen in kovinasta črnila. — Zahtevajte vzorce in cenike kateri, se pošljajo brezplačno.

„IDES“ tvornica kem. izdelkov Tacen pri Ljubljani

Priporočamo tvrdko

Josip Petelinc

Ljubljana,

Sv. Petra nasip 7.

Cene zmerne!

Postrežba točna!

Najboljši šivalni stroji »GRITZNER« v vseh opremah in sistemih, olje, igle, posamezni deli za šivalne stroje in kolesa, pnevmatika. Galanterije, modno blago, čipke, vezanine, gumbi, bombaži, I. M. C. prejica, pletenine, milo, jedilno orodje: alpaka, aluminium, palice in sploh vse potrebščine za šivilje, krojače črevljarje in sedlarje na malo in veliko. (Za šole znižane cene).

Naročajte šolske knjige vseh vrst, šol. zvezke in druge potrebščine v knjigarni Učiteljske tiskarne!
ZAHTEVAJTE CENIKE! SVOJI K SVOJIM!